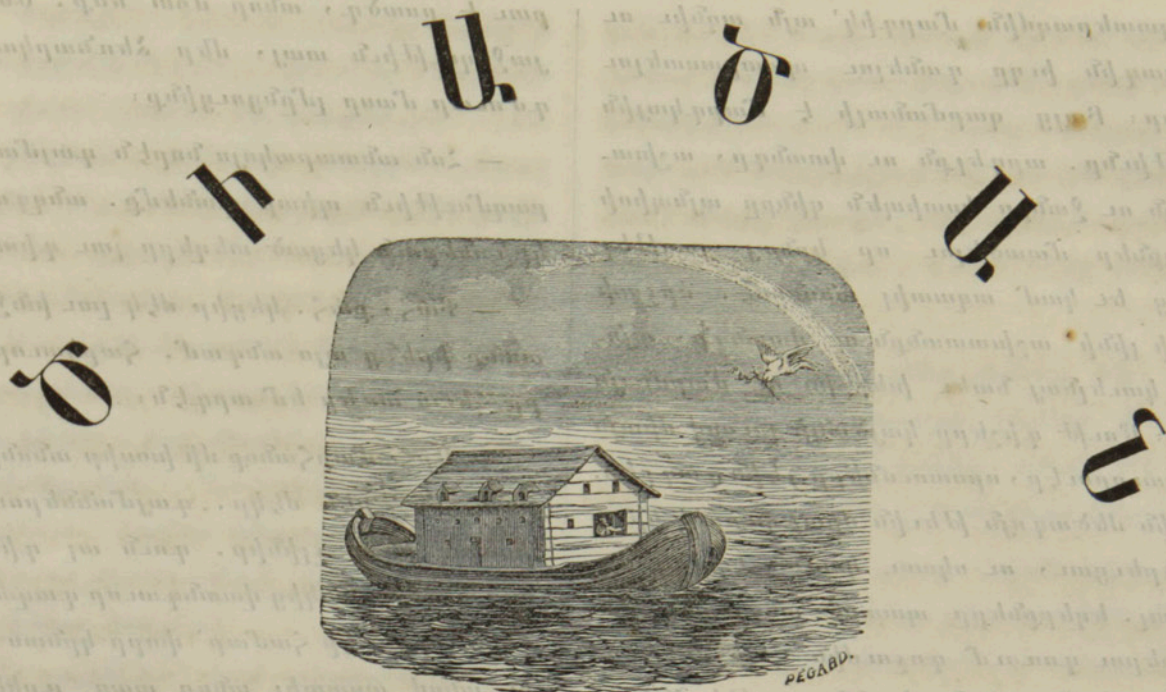

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԱՇԽԱՐՀԱՊԱՏՈՒՄ.

ԿՈՒՒԱՆԱ.

(Շարայար, եւ վերջ.)

եակառները, կոկորդիլոսներն ու զանազան գիշակեր թռչունները բիւրաւոր կը ըրիայ կշարդեն, ու ամէն տարի անոնց միլիոնաւոր հաւկիթները կ'յափշտակեն. եւ սակայն կրիաներուն թիւը չպակսիր, այլ ամէն տարի անհամար խումբերով մի եւ նոյն տեղերը կ'ոռովին ու հաւկիթ կ'ձգեն:

Կրիաներուն հաւկիթները այնչափ եղոտ ու ջրի են որ՝ եթէ թեթեւ կրակի վրայ եփես

այն հաւկիթները, մէջի հիւթին երեք մասին երկուսը կ'հալի, ու ազնիւ համեղ եւ առողջարար իւղ կ'դառնայ: Տաք երկիրները կերակրոյ մէջ կ'դնեն այն իւղը, եւ շատ անգամ իբրեւ դեղ կ'գործածեն: Այն կրիաներուն միսը անհամ է. մինչդեռ ծովու կրիային միսը այնչափ համեղ է որ անոր ջուրը, որ գործածուի կըսուի, եւրոպացւոց մէջ շատ ազնիւ կերակուր կ'համարուի:

Վերը դրածներէս կիմացուի թէ ինչ մեծ վտանգներու եւ դժուարութեանց հետ պի-

տի պատերազմին մարդիկ՝ այն ազնիւ ու թանկագին իւղը գտնելու պատրաստելու համար: Բայց զարմանալի է մարդկային բնութիւնը. արգելքն ու վտանգը, աշխատանքն ու ջանքը կտտիպեն զինքը այնպիսի հնարքներ մտածելու որ կրնայ յաղթել անոնց եւ կամ ազատիլ անոնցմէ. սրջափ աւելի լինի աշխատանքն ու վտանգը, այնչափ կաւենայ նաեւ խելքին ու մարմնոյն ոյժը: Մութ գիշերը կայծակի լուսով միայն կըլսաւորուէր, որոտումները չէին գաղբեր. գետին մեծագոյն թելին վրայ փոքրիկ կրակ մը երեւցաւ, ու սկսաւ կամաց կամաց մօտենալ. եղբրքները պատած անտառէն գաղաններու գոռում գոչումին հետ մէկտեղ՝ յանկարծ մարդկանց ձայներ ու թիակներու զարնուածքներ լսուեցան. ծանր նաւակ մը գետին ընթացքին դէմ սողալով առաջ կուգար:

«Հասանք, ըսաւ մէկը բարձր ձայնով, ձգէ երկաթը. ճանչցայ ես անիծած տեղը, թէեւ ջուրը անցեալ տարուէն է ի վեր եղբրքները շատ փոխեր է:

— Լաւ նայէ Պաթիսթ, մութին պատճառաւ սխալած չլինիս, ըսաւ միւսը. գիշերով խաբուիլը հեշտ է, ինծի կերեւի որ դեռ բաւական տեղ առաջ երթալու է:

— Ոչ, ոչ. չեմ սխալիր. մինչեւ մահս չեմ մոռնար ես այս տեղը. սա ճահիճին մէջ մինակ կեցած ծառը կտեսնես. անկից գէպի անտառը նեղ ճամբայ մը կայ. 6 ժամէն աւելի նստայ ես այն ծառին վրայ, վասն զի անկից ուղեցի եակառը սպաննել հրացանով, բայց չկրցայ, մինչեւ որ դուք օգնութեան հասաք ու անիծեալ գաղանը սպաննեցիք. հարկ եղաւ որ ծառին վրայ մնամ. բանս գէշ էր, բայց ինչ ընեմ, անզգուշութեանս պատիժն էր որ քաշեցի:

— Հա, հա. հիմայ միտքս ընկաւ. կայծակին լուսովը ճանչցայ ես անտառը. անդին հեռուն անոր սուր ծայրն ալ կտեսնեմ. ի-

րաւ է ըսածդ, անոր մօտ եմք. Աստուած յաջողութիւն տայ, մեր ձեռնարկութեան դժուար մասը լմընցուցինք:

— Հոն անտարակոյս նորէն գայմաններու բաղմութիւն պիտի գտնեմք. անզգամները կըլաներուն կեցած տեղերը լաւ գիտեն:

— Քահ, քահ. կեցիր մէկ լաւ խնջոյք մը տանք իրենց այս անգամ. հարկաւոր բաները հետս առեր եմ արդէն:

— Արհամարհանօք մի խօսիր անոնց վրայ, ըսաւ մէջերէն մէկը. գայմաններուն հետ կատակ ընել չլինիր. դուն ալ գիտես որ այս տեղերը անկից վտանգաւոր գաղան չկայ. օձին՝ օրինակի համար՝ փորը կրնաս ճեղքել ու անով ազատիլ անոր պաղ գրկէն. իսկ գայմանը կոկորդին տակը փոքրիկ տեղ մ'ունի գանակ բանելու. եթէ կրցար առջի անգամէն այն տեղին զարնել՝ լաւ է, իսկ եթէ չկրցար՝ բանդ բուրդ է. երկրորդ հարուածին չհասցըներ զքեզ գայմանը»:

Թողումք այս մարդոց խօսակցութիւնը՝ որ երկաթ ձգելու վրայ էին այն միջոցին: Նաւակը կղզիի մը քով կեցաւ որ քարոտ էր ու խիտ ծառերով զարդարուած. կղզւոյն տեսարանը բոլորովին տարբեր էր գետին բացուած ու աւազոտ տեղերէն որ գետը քանի մը մանր ճիւղեր կբաժնեն:

Առաւօտուն որսորդները որ եօթը հոգի էին, տեսնելով որ սխալած չեն տեղւոյն վրայ, կղզիին աւելի մօտ քաշեցին նաւակը, ցամաքն ելան ու ամուր շղթաներով երկու երեք ծառի կապեցին. յետոյ՝ եղբրքին վրայ մասնաւոր տեղ մը դիզած չոր խոտերն ու եղէգները բացին ու սկսան մեծ ուրախութեամբ մէջէն փայտէ ցիցեր, ժանգոտ կեռեր ու ճանկեր (ջենկիներ) ու անոնց նման գործիքներ հանել: Այն գործիքները մէկ տարի առաջ թողեր էին իրենք կղզւոյն մէջ, ու չէին յուսար որ պահուած տեղերը ապահով մնան. անոր համար էր իրենց ուրախութիւնը: Որսորդները շուտ մը տախտակներ շա-

րեցին եղբրքէն դէպ ի նաւակը կամրջի պէս, ու կղզւոյն մէջտեղը՝ խոտերը մաքրելէն ետեւ՝ վրան (շասր) մը կանգնեցին: Դեռ տաքը չկոխած, փռւաւ մը շինեցին, ցեխով ծեփեցին, չոր խոտեր ժողվեցին դրին քովը. այնուհետեւ կղզւոյն մէջ ասդիս անդին՝ քամիին շտկութեամբը՝ կրակներ վառեցին, ու անոնց թանձր ու հոտած մուխը սկսաւ օգուն մէջ տարածուիլ: Որսորդներուն մէկը պահապան կեցաւ, իսկ միւսները՝ վրանին մէջ մտան հանգչելու: Պահապանը մոծակները հեռացընելու համար անդադար կրակը կաւելցընէր ու միանգամայն ուշադրութեամբ դէպ ի գետը կնայէր:

Ժամը չորսն էր՝ երբ որսորդները զարթեցան, ելան վրանէն ու չորս կողմերը սկսան աչքէ անցընել. մէջերէն շատերը քառասուն տարեկանէն պակաս կերելէին, հագուստները գունաւոր շապիկ (պլուզ), ռաքերը որսորդի կաշիէ կօշիկներ, ու մէջքերը նոյնպէս կաշի գօտիներ էին. այն գօտիներէն կախուած էին սուր եւ մեծ դանակներ, ատրճանակներ, գլուխներն ալ խրսիրէ լայն գլուխարկներ: Իրենք կարճահասակ էին, ու շարժմունքներէն կիմացուէր որ Գաղղիացիք են: Մէջերէն մէկը միայն կար որ միւսներուն չէր նմաներ՝ թէ իրեն հսկայաձեւ կազմուածքովը եւ թէ գանգաղ ու ծոյլ կերպովը:

«Ասդիս, ասդիս նայեցէք», կանչեց անցեալ իրիկուան ղեկը վարողը՝ որ Պաթիսթին էր:

— Ի՞նչ կայ, հարցուց հսկան՝ ձայնը երկընցընելով:

— Գայմաններ, պատասխանեց Պաթիսթին, ու մատով քառասուն հատի չափ կոկորդիլոսներու վրայ ցոյց տուաւ:

— Հա՛, իրաւ է, մրմուռաց հսկան քթին տակէն, հանեց գլխէն գլխարկն ու ճակատը շփեց:

— Քուն կլինին, ըսաւ երրորդը:

— Կեցիր, ես հիմայ զարթեցընեմ զանոնք»

կանչեց մէկ ուրիշ որսորդ մը, ու այն խօսքերով մեծկակ հաստ փայտի մը կտոր առաւ՝ կոկորդիլոսներուն մէջ ձգեց. փայտը գնաց նախ մեծ կոկորդիլոսի մը զրահին վրայ ընկաւ, անկից ցատքեց մէկ ուրիշին զարնուեցաւ ու վար ընկաւ. գաղանները տեղերէն չշարժեցան:

«Ի՛նչ կամակոր կենդանիներ են, ըսաւ հսկան. կեցիք, կատակի համար թռչուններէս մէկը զրկեմ իրենց, տեսէք թէ անոր վժռոցը լսեն՝ ի՛նչպէս աչքերը կխրվեն»:

Այս խօսքերով գնաց հսկան դէպ ի նաւակը՝ անյայտ եղաւ ու քիչ ատենէն վեր ելաւ, մէկ ձեռքը վառուած պատրոյգ (փրփր) եւ միւսը խողովակով ուռմբ. խողովակին մէջ նոյնպէս պատրոյգ կվառէր. ուռմբին մեծութիւնը հասարակ ձմերուկի չափ կար: Հսկան՝ մեծ պատրուգով ուռմբին փոքր պատրոյգը վառածին պէս՝ անցուց մեծ պատրոյգը, եւ ուռմբը իւր գլխուն վրայ քանի մը անգամ ման բերելէն վերջը՝ այնպէս վարպետութեամբ նետեց զայն որ շիտակ գայմաններուն մէջ ձգեց. իսկ ինքը նաւակէն դէպ ի եղբրքը վազեց ու ծառի մը ետեւ պահուեցաւ:

«Վտանգաւոր կատակ է ըրածդ՝ ձօն, ըսաւ Պաթիսթ. զգոյշ կեցիք, լաւ պահուեցէք» կանչեց Պաթիսթ իւր ընկերներուն, մինչդեռ անոնք զարմանալով կնայէին ուռմբին ֆըշալով՝ աւազները փորփրելով ու ցանցընելով պտըտելուն, ու անոր խողովակէն ելած ծուխին ու բոցին: Կոկորդիլոսներուն այն միջոցին տեսարանը այնպէս հիանալի էր որ Պաթիսթին ըսածին ոչ ոք ուշ չգրաւ: Ի սկզբան, երբոր ուռմբը շառաչմամբ ու սրտոյաներով մէջերն ընկաւ, քաղցած գաղանները ցիր ու ցան եղան. ուռմբին շարժմունքէն կենդանի մը կարծելով զայն ու սաստիկ անօթի լինելով, գայմանները սկսան զգուշութեամբ մօտենալ անոր: Եօթը գայման մօտեցան ուռմբին, ու զարհուրելի բե-

բանները բացած կլլելու կպատրաստուէին, երբոր ֆշալը կտրեցաւ ու իրեք չորս դայման մէկէն ակռաները բացած ռումբին վրայ ընկան, ռումբը յանկարծ սարսափելի շառաւմամբ ճայթեցաւ. ճերմակ շոգին ու փոշին՝ կղզւոյն այն կողմը բոլորովին ծածկեցին: Քամին ծուխը մաքրելէն ետեւ՝ զարհուրելի տեսարան բացուեցաւ որսորդներուն դիմացը. երեք հատ կոկորդիլոս ջախջախուած գլուխներով պառկած՝ մահուան տագնապի մէջ էին, չորրորդին թաթերը կոտրտուած էին, հինգերորդին փորը պատռած, աղիքները դուրս թափած, եւ ինքը գետնաքարշ դէպ ի գետը կտորար. իսկ մընացեալները այնպիսի արագութեամբ եւ ակռաները կրճտելով փախան ցիր ու ցան եղան որ անտարակոյս մէկմէկ հատ ռումբի կոորներէն իրենց ալ մաս ընկած էր:

«Յաղթութիւն» գոչեց ձօն, եւ ուրախութեամբ սկսաւ ծափ զարնել:

«Երկրորդ անգամուն կխնդրեմ որ աւելի զգուշութեամբ թողուք ձեր թռչունները» բռաւ Պաթիսթ: «Գնացէք օգնեցէք, չէք տեսներ որ մեր նաւակը կայրի»:

Աղէկ որ կրակը շուտով անցուցին, եւ որսորդներէն մէկն ալ չվիրաւորուեցաւ: Ձօնն ու Պաթիսթը մեծ նաւակին հետ բերուած փոքրիկ նաւակը նստան՝ որ երթան սատկած կոկորդիլոսները մօտիկէն տեսնեն. բայց գեռ այն տեղը չհասած՝ ջրէն կոկորդիլոս մը ելաւ, բռնեց նաւակին մէկ կողմէն թաթերով եւ մէջի մարդիկը ջուրը կուզէր թափել:

«Մարդու միս կուգես, հետն ալ ոխդ կուգես հանել, անդգամ» կանչեց Պաթիսթ, ու նոյն միջոցին այնպիսի հարուած մը իջեցուց գազանին դունչին որ հասա թիակը կտոր կտոր եղաւ: Հարուածը սաստիկ պէտք էր լինէր, վասն զի գայմանը իսկոյն ջրին մէջ անյայտ եղաւ, եւ գազանին հրուածքէն նաւակը այնպէս սաստիկ զարնուեցաւ եղբրքին

որ մէջի մարդիկը կայծակէ զարնուածի պէս՝ գետինն ընկան, ու խելքերը գլուխները գալէն վերջը փութալով ետ գարձան, վրան շատ չանցաւ, կոկորդիլոսները մէկմէկ երկերկու դուրս ելան, ընկան սատկած գազաններուն վրայ, ու քաշեցին տարին ջուրը, ուր անտարակոյս պատառ պատառ ըրին այն դիակներն ու կերան:

Այն դիպուածէն վերջը, որսորդները հրացաններն ու տապարները առած՝ նստան նաւակը ու փայտ կտրելու գնացին. այն գործողութեանը համար այնպիսի տեղ պէտք էր իրենց որ անտառը անմիջապէս մինչեւ ի գետը հասնի, որպէս զի փայտը կտրելէն վերջը՝ ցամաքով մինչեւ ջուրը տանիլ հարկ չլինի: Որսորդները ցամաքը ելածներովը՝ տեսան որ եակառ մը կատաղաբար աչքերը վրաները տնկած կնայի. վրան երկու հրացան պարպուելուն պէս՝ գազանը գետին փռուեցաւ: Մինչեւ որ տաքը կոխեց, մոծակներուն սաստիկ խածատելուն չնայելով՝ կրցան բեռ մը փայտ պատրաստել ու կղզին բերել: Յոգնած դագրած, մարմինները խածատուած ու անհամար ուռոյցներով լեցուած, որսորդները փռուեցան իրենց անհանգիստ անկողիններուն վրայ վրանին մէջ ու քնանալ սկսան: Այն հանգստութեան ժամանակ՝ մէյմն ալ յանկարծ գոռում մը վերցաւ, ամէնքը թռան տեղերէն ու հրացաններուն վազեցին: Խեղճ ձօնը, որ պոռապողը նա էր, աչքերը ձեռքով փակած՝ նստած էր, քովն ալ ահագին եւ սաստիկ թռնաւոր կէս կանգուն մեծութեամբ կարիճ մը, որ երեսին վրայ ելեր՝ կզակը խայթեր էր. ընկերները իսկոյն սպաննեցին կարիճը ու վերքին վրայ դրին, որով վտանգը թէեւ անցաւ, բայց ցաւը սաստիկ կչարչարէր զինքը:

Երկրորդ օրը աշխատութիւնը շարունակուեցաւ: Կղզիէն քառորդ ժամ հեռաւորութեամբ՝ գետէն դէպ ի վեր, կրիաներուն ձուածած տեղերն էին. մինչդեռ չորս հոգի

պահաւանները բանալով՝ ձուերը կծողվէին, երեք հոգին պահապան կեցած էին ու անդադար հրացան պարպելով՝ կոկորդիլոսներուն եւ ուրիշ գազաններուն չէին թողուր այն տեղին մօտենալ: Երկու որսորդ ձուերը անդադար կղզին կկրէին, իսկ ձօնին գործն էր՝ բերուած ձուերը հալեցնել ու անոր համար պատրաստուած քարէ ամաններուն մէջ լեցնել: Այն բոլոր օրը՝ կէսօրուան տաքին անդամ՝ չհանգչեցան որսորդները, ու մինչեւ գիշեր անդադար աշխատեցան, վասն զի պահաւաններուն մէջ այնչափ ձու գտան որ ժողվելու չէին հասներ. միւս օրուան ձգելն ալ վտանգաւոր էր. իրենց հեռացած միջոցին գանազան գազաններ՝ մարդոց հետքովը՝ կրնային գտնել այն տեղը ու ձուերը յափըշտակել: Հազիւ հազ լուսոյ դէմ՝ կրցան որսորդները ծանր բեռներով կղզին դառնալ:

Գիշերը այնչափ մութ էր որ ջրին ընթացքովը երթալով, եւ ձօնին կրակին շտկութեամբը իրենց տեղը գտնելու յուսով միայն դէպ ի առաջ կվարէին իրենց նաւակը. բայց որսի տեղէն մինչեւ ի կղզին գետը ոլոր մոլոր վազելով՝ գոռաբուրթիւն կուտար իրենց. իսկ եղբրքներուն երկնաբերձ ծառերը բոլորովին կփակէին ձօնին լոյսը: Այս կերպով երթալով՝ մէկ տեղ մը եղբրքին աւելի մօտենալով՝ բեռցուած նաւակը ցելսոտ տեղ մը նստաւ: Շատ վտանգաւոր տեղ էր այն. մօտ եղբրքին վրայ գազանները կվիտային ու անոնց գոռում գոչումը խիստ մօտիկէն կլսուէր: Պաթիսթ իր ընկերներէն աւելի փորձառու լինելով՝ այն տեսակ վտանգներու մէջ, խորհուրդ տուաւ որ պարապ տեղը նաւակը ցելսէն հանելու չաշխատին, այլ հանգարտ կենան մինչեւ առաւօտ, որպէս զի պատճառ չտան եղբրքն եղող քաղցած գազաններուն իրենց վրայ յարձրկելու: Այն խորհրդին ամենեւին ականջ դնող չեղաւ. ընդհակառակն շատերը կպնդէին թէ նաւակին ետեւի կողմը ջուրը խոր է, եւ պէտք է անպատճառ ամէն ջանք ընել՝ նաւակը դէպ ի ետ հրելու: Ըար չե-

ղաւ, Պաթիսթը ակամայ կամօք հարկադրեցաւ յօժարութիւն տալ այն առաջարկութեան. բայց իրեն կողմէն պահանջեց միայն որ ամէնքը իրենց հրացաններն ու դանակները պատրաստ ունենան ձեռքերը: Պաթիսթին գուշակութիւնը ելաւ. նաւակը փոխանակ տեղէն շարժելու՝ որսորդներուն հրելովը եւս առաւել խրեցաւ, հաստատուեցաւ ցելսին մէջ եւ բոլորովին անշարժ մնաց:

Այն ատեն հարկ եղաւ որ Պաթիսթի խորհրդոյն համաձայնին ու մինչեւ լոյս սպասեն, Յոգնած դադրած, քունը գլուխները աշխատաւորներուն համար՝ ծանր կանցնէին ժամերը. վերջապէս սկսաւ լուսանալ, գազաններուն գոռումը դադրեցաւ, նաւակը ցելսէն հանելու ատենը հասաւ, բայց Պաթիսթ գեռ գործողութիւնը սկսելէն առաջ մեծ ուշադրութեամբ նաւակին քովի եղէգները քննեց՝ ջրին յատակը ցիցեր խոթելով, փորձեց որ մի գուցէ գայմաններ լինին մէջը. յետոյ հրամայեց չորս մարդու որ ջուրը մտնեն՝ նաւակը վերցնելու: Այն գործողութեան ժամանակ՝ երբոր որսորդները բոլոր ուշադրութիւնները նաւակին տուած կաշխատէին, եղէգները կամացուկ մը բացուեցան յանկարծ, ու անոնց մէջէն ահարկու գլուխ մը երեւցաւ: Մէկ ցատքելով զօրեղ ու գեղեցիկ՝ հինգ ոտնաչափ բարձրութեամբ Ամերիկայի առիւծը՝ ինքզինքը որսորդներուն մէջտեղը ձգեց ու անոնցմէ մէկուն կռնկէն բռնածն ու եղէգներուն մէջ մտնելը մէկ ըրաւ. հոն ետեւի թաթերուն վրայ նստաւ, երեք կանգուն եղէգներուն վրայէն ցատքեց ու անոնց ետեւը անյայտ եղաւ իրեն որսովը: Բոլոր այն գործողութիւնը մէկ վայրկենի մէջ եղաւ. Պաթիսթին ու եղբորը ընկերներէն երեքը այնպիսի տեսարաններու դեռ սովորած չլինելով՝ վախերէն իրենք զիրենք կորսնցուցած՝ նաւակը մտան ու ձեռքերուն եկած գէնքերն առին: Քաջ Պաթիսթին առաջին անգամ չէր այնպիսի դիպուած պատահիլը. «Հրացաններդ ու դանակներդ առէք, կան-

չեց ընկերներուն. շուտ ետեւէս, եղբարք, անկարելի է որ առիւծը շատ հեռացած լինի»։ Այս ըսելով Պաթիսթը կտրճութեամբ մտաւ եղէգներուն մէջ, միւսներն ալ ետեւէն։ Հսկայ գազանին հետքը յայտնի էր բոլորովին, վասն զի անոր անցած տեղերը դեռ եղէգներուն գագաթները շարժելու վրայ էին։ Գազանին ոտքին ձայները սկսան վերջապէս լսուիլ, ու ետեւէն անոր զարհուրելի մունչիւնը. կղզար գազանը որ թշնամիները մօտենալու վրայ են իրեն։ Պաթիսթ ուրախութեամբ ու բարձր ձայնով կանչեց իրեն ընկերները, վազեց դէպ ի ճահիճին ծայրը ու առիւծին վրայ յարձրկեցաւ. առիւծը այն միջոցին իրեն կիսամեռ որսը գետինը դրած, պատառելու կպատրաստուէր. բայց տեսնելով որ Պաթիսթ հրացանը իրեն վրայ կշակէ, սարսափելի կերպով մունչելով դիմացն ելաւ։ Հրացանը առանց ուսին դնելու՝ երկու անգամ պարպեց Պաթիսթ գազանին վրայ, բայց շուտ ըրածէն՝ թեթեւ կերպով միայն վիրաւորեց զնա։ Զայրացած առիւծը ցատքեց դէպ ի իրեն, իսկ փորձ որսորդը նոյն միջոցին դիմաց վազեց առիւծին, ցատքած տեղը նետուեցաւ ու դանակը հանեց. առիւծը կայծակի պէս նորէն ետ դարձաւ դէպ ի Պաթիսթը որ գիշատէ զինքը։ Այն միջոցին հրացան մը պարպուեցաւ. առիւծը ականջ խլացնող գոռում մը հանելով՝ ետեւի թաթերուն վրայ նստաւ ու գետին գլորեցաւ։ Պաթիսթին եղբայրը վրայ հասաւ, մէկդի ձգեց նոր պարպած հրացանը, հանեց գօտիէն կախած թուրը եւ առիւծին կուրծքը խոթեց։ Պաթիսթ շուտ մը ոտքի ելաւ, «Ասդիս եկէք, շուտ վազեցէք եղբարք» կանչեց ընկերներուն։ Սաստիկ վիրաւորուած առիւծը՝ նորէն յարձրկեցաւ փիէռին վրայ։ Փիէռ հազիւ դիմացաւ անոր

հրելուն, բայց իսկոյն ձեռքի նիզակը անոր բերանը խոթեց. առիւծին քաջութիւնը հատած՝ յուսահատութենէն ետ դարձաւ, սիրտը անցած որսորդին վրայէն ցատքեց ու կուղէր ծառերուն մէջէն անտառը փախչիլ. փիէռ նորէն հասաւ ետեւէն ու նիզակը ուսը խոթեց. առիւծը մէյմըն ալ դարձաւ, թաթովը նիզակին կոթը կտորեց ու մօին մէջ մտած երկաթովը մէկտեղ սկսաւ փախչիլ։ Բայց Պաթիսթ, գլուխը տաքցած, զգուշութիւնը մէկդի դնելով՝ եկաւ հասաւ ու նոր հարուած մը տուաւ անոր վզին, որով առիւծը գետին փռուեցաւ, Պաթիսթն ալ մէկտեղ։ Առիւծը վերջին ոյժը ժողվեց ու Պաթիսթին բացուած ուսը ճանկեց, բայց չկրցաւ վիրաւորել։

Աղատուած որսորդը դեռ պառկած էր գետինը. կռնըկին վրայ գազանին ակռաներուն տեղը մեծ մեծ վէրքեր բացեր էին. բարեբաղդաբար մէջքի գօտին բաւական պաշտպաններ էր զինքը։ Երբոր շատ դժուարութեամբ խելքը գլուխը բերին, խելճ մարդը սաստիկ ցաւէն սկսաւ տըքալ. կռնըկին ոսկորն ու մէջքը չարաչար վնասուած պիտի լինէին, վասն զի ոտքի ելնել չէր կրնար. մինչեւ իրիկուն չքշեց, մեռաւ խեղճը։

Պաթիսթն ալ իր վէրքին պատճառաւ մէկ շաբաթ չկրցաւ աշխատիլ, ու այնպիսի սաստիկ ջերմ ունեցաւ որ կեանքը վտանգի մէջ էր։ Ընկերներուն որսի գնացած ատենները՝ մէջերէն մէկը միշտ վրանը կմնար՝ հիւանդը նայելու։ Այնչափ ծանր աշխատանքներէն ու վտանգաւոր փորձանքներէն ետեւ որսորդները մեծ շահով ու միանգամայն ծանր կորուստներով տուն դարձան. ընկերներուն մէկը առիւծի զոհ եղաւ, եւ միւսը՝ որ էր ձօն անունով հսկան, գեղին ջերմէ բռնուեցաւ ու մեռաւ։

